

Рис. 3. Организационный механизм управления эффективностью промышленного предприятия

Таким образом, множество предлагаемых методических и организационных нововведений обеспечивают концептуальную целостность общего механизма управления эффективностью предприятия.

Методические положения, составляющие основу предлагаемого механизма, внедрены в деятельность ряда предприятий пищевой промышленности юга Украины, инвестиционных компаний и аналитических центров и обеспечивают повышение эффективности и результативности их работы. Вместе с тем, для полной реализации разработанного механизма управления эффективностью необходимо внедрение организационных предложений, связанных с созданием ОАБ и РАБ.

Реализация предложенного механизма на отраслевом и региональном уровнях позволит обеспечить устойчивость и инновационность развития отдельных предприятий, отраслей, регионов и промышленного производства в целом.

Литература

1. Гончарук А.Г. Методические положения по проведению оценки и анализа эффективности промышленного производства: Научно-методическое пособие. — Одесса: Астропринт, 2009. — 100 с.
2. Гончарук А.Г. Методологические основы оценки и управления эффективностью предприятия: Монография. — Одесса: Астропринт, 2008. — 288 с.

Надійшла 20.05.2009

УДК 330.341

Н. В. ЧАЛЕНКО, О. В. ЧАЛЕНКО
Київський національний університет технологій та дизайну

РЕСУРСНО-ІНСТИТУЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуті та узагальнені сучасні підходи до оцінки інноваційного потенціалу. Представлені основні складові вдосконаленої методики з впровадженням ресурсно-інституційної структури інноваційного потенціалу. Визначені показники оцінки використання інноваційного потенціалу з позицій активності інноваційної діяльності та ефективності використання інноваційного потенціалу. Обґрунтовані необхідність та можливість визначення інтегральної оцінки інноваційного потенціалу як одного з індикаторів інвестиційної привабливості підприємства.

Modern approaches to the estimation of innovative potential were considered and generalized. The basic constituents of the improved method with introduction of resource institutional structure of innovative potential were presented. The indexes of estimation of the use of innovative potential from positions of activity of innovative activity and efficiency of the use of innovative potential were determined. The necessity and possibility of determination of integral estimation of innovative potential as one of indicators of investment attractiveness of enterprise were grounded in the article.

Постановка проблеми. Достатній інноваційний потенціал є основною умовою інноваційного розвитку промислових підприємств, необхідний для реалізації ринкових можливостей, що відкриваються

перед ним. При цьому інноваційний менеджмент розглядається як засіб приведення його інноваційного потенціалу у відповідність до можливостей і загроз, які обумовлюються ринковим середовищем.

Актуальність проблеми спонукають більшість зацікавлених осіб визначитися у своєму ставленні та тлумаченні зазначеного питання, бо, навіть на перший погляд, вимальовується його не тільки теоретична, але й прикладна значущість.

Аналіз останніх досліджень, що стосуються порушеної проблеми, свідчить про швидко зростаючий інтерес до неї як з боку практиків, так і теоретиків. Аналіз публікацій про проблему оцінки потенціалу виявляє слабке її опрацювання на рівні окремої галузі і, особливо, на рівні підприємства. В деяких публікаціях лише констатується той факт, що питання оцінки окремих підприємств залишились поза увагою дослідників.

Як свідчить практика, це питання є актуальним, але недостатньо дослідженим, що підтверджується неоднозначністю тлумачення сутності категорії „інноваційний потенціал”, вузькою його інтерпретацією, або підміною цього поняття близькими, але зовсім не тотожними, відсутністю системності й методологічного забезпечення при його розгляді.

Автором поставлене завдання удосконалення методики оцінки інноваційного потенціалу в напрямі впровадження ресурсно-інституційного підходу, та урахування особливостей швейної промисловості, створення компактною системи провідних показників-індикаторів інноваційного потенціалу, придатної для їх практичного використання.

Виклад основного матеріалу. Погоджуючись з тим, що визначення інноваційного потенціалу як економічної категорії ґрунтується на наявності і достатності ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності, слід зауважити, що ці дві характеристики не повністю відбивають спроможність підприємства створювати і впроваджувати нововведення. Більш глибоке уявлення про інноваційний потенціал, на наш погляд, має враховувати сприйнятливості організації до інновацій. Хоча цей термін і зустрічається подекуди у згаданих авторів, рекомендоване ними коло показників, які мають характеризувати потенціал, ніяким чином не відбивають спроможність організаційних систем реагувати на впровадження новин з мінімальними витратами (або навіть втратами) в період їх освоєння.

Різні думки висловлюють фахівці не тільки щодо поняття інноваційного потенціалу, а й до його структури та визначення. В даний час не сформовано загальний підхід щодо обґрунтування методів та критеріїв оцінки інноваційного потенціалу підприємств та немає можливості централізованого дослідження інноваційного потенціалу українських підприємств.

В оцінках інноваційного потенціалу використовують переважно статистичні показники, які стосуються характеристики науково-технічної, технологічної та інших складових загального потенціалу підприємства, проте інноваційну складову відображують опосередковано, або не досить повно.

Для дослідження інноваційного потенціалу дуже важливим є встановлення його структури і показників-індикаторів. В табл. 1 наведені основні позиції методичних підходів деяких авторів щодо оцінки інноваційного потенціалу.

Таблиця 1

Методичні підходи оцінки інноваційного потенціалу

Автори	Загальна характеристика
А. Ніколаєв [1]	Представляє інноваційний потенціал, основу якого складають інноваційна інфраструктура підприємства разом з інноваційними можливостями, які створюються за рахунок інших компонент потенціалу
Г. Смірнова, М. Тітова, Є. Мазур, Я. Смірнов [2]	Вважають доцільним використання системи показників інноваційного потенціалу за функціями управління інноваційною діяльністю: виробництво, закупки, маркетинг, фінанси, продажі.
Д.І. Кокурін [3]	Передбачає виділення трьох складових інноваційного потенціалу – ресурсної, результативної й внутрішньої.
С. Ілляшенко [4]	Пропонує розглядати інноваційний потенціал за ринковою, інтелектуальною, кадровою, технологічною, інформаційною, інтерфейсною та науково-дослідною складовими
О. Митякова [5]	Автором пропонувані наступні складові інноваційного потенціалу: виробничо-технологічний, науково-технічний, фінансово-економічний, кадровий і організаційно-управлінський потенціали.
А. Трифілова [6]	Пропонує оцінку інноваційного потенціалу виконувати на предмет достатності у підприємства фінансово-економічних ресурсів і цього використовується методика оцінки фінансової стійкості.
О. Косолапов, О. Гиренко-Коцуба [7]	Передбачають, що інноваційний потенціал має відображувати міру готовності організації виконувати поставлені інноваційні задачі і його можна оцінити, використовуючи систему базових показників: інтелектуальний потенціал; науково-технічний заділ по інноваціях; питома вага нового обладнання в загальній їх кількості; наявність сервісних послуг; питома вага нових видів діяльності в загальному обсязі виконуваних робіт.
Л. Мартюшева, В. Калишенко [8]	До комплексу параметрів інноваційності підприємства автори включили: параметри науко місткості виробництва, параметри якості й конкурентоспроможності продукції, параметри техніко-економічного рівня продукції, параметри оновлення продукції (технології) та параметри експортоспроможності продукції, виробництва.
О. Коробейніков, А. Трифілова, І. Коршунов [9]	Для здійснення інноваційної діяльності необхідно наявність інноваційного потенціалу підприємства, який характеризується як сукупність різних ресурсів: інтелектуальні, матеріальні, фінансові, кадрові, інфраструктурні, інші ресурси.

Розглянувши підходи різних авторів до методики оцінки інноваційного потенціалу, можна зробити наступні узагальнення.

1. На сьогодні накопичилось багато теоретико-методичних напрацювань, присвячених інноваційному потенціалу промислових підприємств як передумові їх інноваційного розвитку.

2. Переважальним підходом до аналізу структури інноваційного потенціалу є ресурсний підхід. В поодиноких випадках зустрічається інформаційний підхід.

3. Більшість методик перевантажені великою кількістю одиничних показників інноваційного потенціалу при тому, що деякі з них корелюються між собою, деякі потребують інформації, якою не володіють на підприємствах. Деякі пропонувані показники характеризують не сам потенціал, а ефективність його використання. Названі обставини звужують можливість практичного використання цих методик.

4. Проаналізовані методики адресовані підприємству взагалі, не враховуючи галузевих особливостей, в той час, як на систему показників, безперечно, має впливати тип продукції, характер технологічних процесів, ступінь наукоємності тощо.

Саме ці міркування, в яких відбивається цільовий підхід, і визначили обрання автором ресурсно-інституційної структури інноваційного потенціалу, яка включає його пропозиції щодо напрямів оцінки інституційної складової.

Виходячи з цього, автором розроблена методика оцінки інноваційного потенціалу підприємств швейної промисловості, яка поряд з відомими раніше показниками містить низку нових, розроблених власне автором:

У блоці „Ресурсна складова” автор вважає доцільним визначення рівня використання об’єктів інтелектуальної власності, показник взаємодії з науковими організаціями, консалтинговими фірмами, частка обладнання нових поколінь, показник вікової структури персоналу, частка працюючих в інноваційній сфері, рівень сприйнятності інноваційних змін працівниками, забезпеченість можливостей власними фінансовими ресурсами, частка власних капіталовкладень в інвестиціях в інноваційні проекти і програми, ступінь повноти інформації для створення і впровадження новин.

У блоці „Інституційна складова” автором введені показники рівня забезпечення мотивації персоналу до інноваційної діяльності, інтегрованості управління інноваційною діяльністю з функціональною системою управління підприємством, відповідності структури управління стратегічним цілям і масштабам інноваційної діяльності, наявності стратегічного плану інноваційного розвитку, варіативності інноваційних планових рішень, використання адаптивних методів планування виробництва нової продукції.

Крім показників оцінки інноваційного потенціалу промислового підприємства автор вважає необхідним доповнити розглянуту методику аналізом використання інноваційного потенціалу. Автор пропонує розглядати використання інноваційного потенціалу з позицій активності інноваційної діяльності та ефективності використання інноваційного потенціалу, розраховуючи показники, представлені на рис. 1.

Розроблена методика аналізу інноваційного потенціалу підприємства та його використання є адресною, орієнтованою на конкретну галузь виробництва, достатньо компактною, за рахунок виділення найбільш суттєвих та інформативно ємних показників і придатною для практичного використання.

Рис. 2. Показники використання інноваційного потенціалу

Що стосується інтегрального показника інноваційного потенціалу, то автор керується такими міркуваннями:

1) визначення інтегрального показника є доцільним тільки за необхідності порівняння підприємств

потенційними зовнішніми інвесторами для прийняття рішення про інвестиційну привабливість, коли він виступає як один з її індикаторів (це, по-перше, не є предметом нашого дослідження, а, по-друге, методика його визначення є загальновідомою);

2) тільки одиничні показники інноваційного потенціалу та в межах окремої підсистеми надають інформацію про напрями активізації інноваційної діяльності за рахунок їх подальшого підвищення, що є корисним для планування і організації інноваційного процесу на підприємстві.

Наведених у групах показників достатньо для визначення загального інтегрального показника інноваційного потенціалу підприємства. У разі потреби кількість показників можна коригувати.

Експертним оцінюванням визначають вагомість груп показників, а також вагомість показників у групах.

Для розрахунку інтегрального показника інноваційного потенціалу може бути використаний програмний комплекс для персонального комп'ютера, який базується на методах математичної статистики (варіаційний аналіз).

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Відсутність уніфікованої методики і необ'єктивність інтегральної оцінки з різним набором показників при порівнянні різних підприємств не дають достовірної оцінки інноваційного потенціалу підприємств. Тому основною проблемою, яку необхідно вирішити при подальшому розгляді даного питання, є обґрунтування такої методики оцінки інноваційного потенціалу підприємств, яка дозволить найбільш реально і об'єктивно виконати дані розрахунки.

Література

1. Николаев А. И. Российский инновационный потенциал, инновационное развитие и инновационная культура // Инновационная политика и инновационный бизнес в России. Аналитический вестник Совета Федерации ФС РФ. Специальный выпуск к пятому Петербургскому экономическому форуму. – 2001. – № 15 (146).
2. Инновационный потенциал предприятия, его оценка и методы реализации / Смирнова Г.А., Титова М.Н., Мазур Е.П., Смирнов Я.В. // Инновации. – 2001. – № 7.
3. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность. – М.: Экзамен, 2001. – 575 с.
4. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: Навчальний посібник. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2003. – 278 с.
5. Митякова О.И. Оценка инновационного потенциала промышленного предприятия // Финансы и кредит. – 2002. – № 13 (151). – С. 69-74.
6. Трифилова А.А. Анализ инновационного потенциала предприятия // Инновации. – 2003. – № 6.
7. Косолапов О.В., Гиренко-Коцуба О.А. Инновационный потенциал в оценке конкурентоспособности предприятий // www.uran.ru/report.
8. Мартюшева Л.С., Калишенко В.О. Інноваційний потенціал підприємства як об'єкт економічного дослідження // Фінанси України. – 2002. – № 10. – С. 61-66.
9. Коробейников О.П., Трифилова А.А., Коршунов И.А. Роль инноваций в процессе формирования стратегии предприятия // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. – № 3.

Надійшла 20.05.2009

УДК 330.44:621

А. Б. БРУТМАН

Запорожский национальный технический университет

ПРОМЫШЛЕННОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ КАК ОБЪЕКТ ИЗМЕРЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Досліджено економічний зміст поняття життєздатності підприємства як теоретичної основи вимірювання його конкурентоспроможності. Показано інтегральну за часовим фактором природу даної ознаки підприємства і визначені основні групи факторів, що обумовлюють рівень життєздатності підприємства. Запропоновано методологічний підхід до оцінки конкурентоспроможності підприємства, що базується на кластерному аналізі оцінок життєздатності підприємства в конкурентному середовищі і можливих зовнішніх умов функціонування підприємства.

The economic maintenance of concept of viability of enterprise as theoretical basis of measuring of its competitiveness was explored. The integral nature of this sign of enterprise by the sentinel factor was shown and the basic groups of factors which stipulate the level of viability of enterprise were determined. Methodological approach to the estimation of competitiveness of enterprise which is based on the cluster analysis of estimations of viability of enterprise in a competition environment and possible external conditions of enterprise's operating was offered in the article.

Мировой экономический кризис, разразившийся в конце 2008 года, в одночасье поставил на грань выживания многие сотни всемирно известных фирм, которые на протяжении последнего десятилетия